

Urlop szkoleniowy lekarza wykonującego zawód na podstawie stosunku pracy – rozważania na tle ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty

Training leave of a doctor performs his profession on the based on a labor employment relationship – considerations in light of the Polish Act on the Doctor and Dentist Professions

Streszczenie

Artykuł jest poświęcony analizie regulacji prawnej zawartej w ustawie z 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, a dotyczącej urlopu szkoleniowego lekarza wykonującego zawód na podstawie stosunku pracy. Ustawiczny rozwój zawodowy, którego realizacji służyć ma właśnie urlop szkoleniowy, nieodłącznie wiąże się z należyтым wykonywaniem zawodu lekarza. W pracy wskazano oraz scharakteryzowano poszczególne podstawy udzielenia lekarzowi urlopu szkoleniowego obejmujące zarówno etap kształcenia podyplomowego, jak i doskonalenia zawodowego.

Słowa kluczowe

ustawiczny rozwój zawodowy, kształcenie podyplomowe, doskonalenie zawodowe, prawa lekarza

JEL: K31, K32

Abstract

This article is devoted to the legal regulations regarding the training leave of a doctor performs his profession based on a labor employment relationship in the light of the Act of 5th December 1996 on the Doctor and Dentist Professions. Continuing professional development is integrally related to the proper pursuit of the medical profession. The author points out and characterizes the legal framework for training leave both the stage of postgraduate education and professional development.

Keywords

continuing professional development, postgraduate education, professional development, doctor's rights

Wprowadzenie

Dokonujący się postęp techniczny oraz dynamiczny rozwój nauki znajdują odzwierciedlenie w kształcie regulacji prawnej dotyczącej wykonywania zawodu lekarza. Powyższe przejawia się przede wszystkim w wymogu stałego zdobywania i uzupełniania wiedzy oraz umiejętności, a także w aspekcie zagwarantowania odpowiedniego poziomu kształcenia lekarzy. Realizacja ustawicznego rozwoju zawodowego ma na celu zapewnienie należytego wykonywania zawodu lekarza, w tym udzielania

świadczeń zdrowotnych. Ramy przedmiotowe niniejszego artykułu, co wskazano w tytule, zostały ograniczone do rozważań obejmujących wykonywanie zawodu lekarza na podstawie stosunku pracy. Jedynie wspomnieć należy o formach niepracowniczych, obejmujących między innymi umowy o świadczenie usług. Z uwagi na brak zasadniczych różnic dotyczących zatrudnienia lekarzy, w porównaniu z innymi grupami zawodowymi, w pozostałym zakresie (przykładowo rodzaje umów o pracę, nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy, prawa i obowiązki stron, odpowiedzialność porządkowa i ma-

terialna, urlopy wypoczynkowe) zastosowanie znajduje kodeks pracy oraz inne przepisy prawa pracy (Banaszczyk, 2018). Mając na uwadze powyższe warto wskazać, że choć z regulacji kodeksowej nie wynika ogólny obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracownika, to istotne odmienności w tym aspekcie występują w przypadku niektórych profesji, w tym między innymi zawodów medycznych. Dostrzeżone różnice przejawiają się w regulacji prawnej urlopów szkoleniowych, instytucji tak charakterystycznej dla tej grupy zawodowej, w której aktualizacja i udoskonalanie posiadanych kwalifikacji ma szczególne znaczenie¹. Twierdzenie to stanowi punkt wyjścia dla tytułowych rozważań.

Przed przejściem do szczegółowej analizy uzasadnione jest doprecyzowanie podstaw udzielenia urlopu szkoleniowego lekarzowi wykonującemu zawód na podstawie stosunku pracy. Wynika ona bowiem zarówno z ogólnych przepisów prawa pracy, jak i z uregulowań dedykowanych tej konkretnej grupie zawodowej. Celem artykułu uczyniono analizę drugiej ze wskazanych kategorii czyli regulacji szczególnych przewidzianych zasadniczo w ustawie z 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 1731 ze zm. dalej jako: u.z.l., ustawa zawodowa), stanowiącej w tym zakresie pozakodeksową część przepisów prawa pracy.

Formy ustawowego rozwoju zawodowego a postaci urlopu szkoleniowego lekarzy

Wśród zasad wykonywania zawodu lekarza uregulowanych w ustawie zawodowej ustawodawca wyodrębnił osobny rozdział zatytułowany „Ustawiczny rozwój zawodowy”. Regulacja zawarta w art. 15–20 u.z.l. potwierdza immanentny związek tej problematyki z realizacją zawodu lekarza w należyty sposób². Z brzmienia definicji legalnej wynika szerokie rozumienie ustawicznego rozwoju zawodowego. W pojęciu tym uwzględniono zarówno kształcenie podyplomowe (staż podyplomowy, kształcenie specjalizacyjne, nabywanie umiejętności z zakresu danej dziedziny medycyny albo kilku dziedzin medycyny lub umiejętności udzielania określonego świadczenia zdrowotnego), jak i doskonalenie zawodowe, obejmujące stałą aktywność w ramach samokształcenia lub w zorganizowanych formach kształcenia, potwierdzone zdobyciem odpowiedniej liczby punktów edukacyjnych³. Dla realizacji każdej z tych dwóch postaci ustawicznego rozwoju zawodowego ustanowiono szczególną podstawę skorzystania przez lekarza z prawa do urlopu szkoleniowego. Co istotne rozwiązania te zostały przewidziane nie tylko w toku kształcenia podyplomowego, ale również w ramach doskonalenia zawodowego, a zatem na różnych etapach rozwoju zawodowego. Jak już wspomniano, ogólne zasady dotyczące tej kategorii urlopu pracowniczego określono zasadniczo w przepisach k.p. Jednakże dla niektórych grup pracowników przesłanki nabycia oraz regulacje dotyczące korzystania z prawa do urlopu szkoleniowego ustalono w przepisach szczegól-

nych (Włodarczyk, 2020). W odniesieniu do lekarzy kwestie te uregulowano w ustawie zawodowej, stanowiącej w tym zakresie przedmiot dalszej analizy.

Zróżnicowanie podstaw urlopu szkoleniowego oraz jego wymiaru wiąże się z wielością form ustawicznego rozwoju zawodowego lekarza. Pośrednio wynika to także z etapu jego kształcenia, gdyż odmiennie kształtuje się regulacja prawna dotycząca urlopów szkoleniowych w toku kształcenia podyplomowego, a inaczej w ramach doskonalenia zawodowego. W pierwszej grupie można wyróżnić urlop szkoleniowy na przygotowanie i przystąpienie do Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego (PES), a także urlop szkoleniowy na realizację szkolenia specjalizacyjnego. Druga zaś kategoria obejmuje urlop szkoleniowy w celu realizacji doskonalenia zawodowego⁴. Jednocześnie warto podkreślić różnice dotyczące tych dwóch form ustawicznego rozwoju zawodowego lekarza. Posiadanie specjalizacji w danej dziedzinie medycyny, potwierdzającej określone kompetencje i umiejętności, nie jest niezbędną przesłanką wykonywania zawodu lekarza w ogólności, choć uprawnia do wykonywania określonych, szczególnych świadczeń. Lekarz nie ma bowiem obowiązku uzyskania tytułu specjalisty. Odmiennie kształtuje się zaś sytuacja związana z realizacją generalnego obowiązku doskonalenia zawodowego. Spoczywa on na każdym przedstawicielu tego zawodu medycznego zarówno lekarzu nie podejmującym szkolenia specjalizacyjnego, jak i posiadającym tytuł specjalisty w określonej dziedzinie medycyny. Mając na uwadze powyższe, w pierwszej kolejności zostaną omówione podstawy urlopu szkoleniowego pozostające w związku z kształceniem podyplomowym, zaś następnie dotyczące realizacji doskonalenia zawodowego. Analizowany rodzaj urlopu ma charakter celowy, a zatem w razie istnienia celu jego udzielenia skorzystanie z urlopu szkoleniowego stanowi uprawnienie lekarza. Natomiast ustanie celu powoduje ustanie prawa do urlopu. Z istoty urlopu szkoleniowego wynika, że jest on udzielany na dni pracy zgodnie z obowiązującym rozkładem czasu pracy, zaś w przypadku jego niewykorzystania nie przechodzi na następny rok ani też nie uprawnia do wypłaty ekwiwalentu.

Urlop szkoleniowy w ramach kształcenia podyplomowego

Kształcenie podyplomowe, obejmujące staż podyplomowy, kształcenie specjalizacyjne, nabywanie umiejętności z zakresu danej dziedziny medycyny albo kilku dziedzin medycyny lub umiejętności udzielania określonego świadczenia zdrowotnego, stanowi jeden z komponentów składających się na pojęcie ustawicznego rozwoju zawodowego. W konsekwencji czynione tutaj rozważania będą skoncentrowane na dwóch rozwiązaniach służących podnoszeniu kwalifikacji zawodowych lekarza: urlopie szkoleniowym na przygotowanie i przystąpienie do PES (art. 16s ust. 2 u.z.l.) oraz urlopie szkoleniowym celem odbycia szkolenia specjalizacyjnego (art. 16h ust. 2 pkt 2, 3, 5 u.z.l.). We wskazanych powyżej sytuacjach lekarz odbywający szkolenie specjalizacyjne ma prawo do

płatnego urlopu szkoleniowego (Dąbek, 2022). Każda z wymienionych postaci tego urlopu jest udzielana w związku z procesem uzyskiwania tytułu specjalisty w danej dziedzinie medycyny, przy uwzględnieniu także przygotowania oraz przystąpienia do egzaminu w czasie trwania szkolenia specjalizacyjnego.

Urlop szkoleniowy na przygotowanie i przystąpienie do PES

W myśl art. 160a ust. 2 pkt 2 u.z.l. lekarz odbywający szkolenie specjalizacyjne w ramach danej dziedziny medycyny ma prawo do płatnego urlopu szkoleniowego z art. 16s ust. 2 u.z.l. przeznaczanego na przygotowanie i przystąpienie do PES. Za czas urlopu szkoleniowego w wymiarze 6 dni⁵ lekarz zachowuje prawo do wynagrodzenia. Wskazane uprawnienie przysługuje każdemu przedstawicielowi zawodu medycznego odbywającemu szkolenie specjalizacyjne, niezależnie od tego, czy jest ono realizowane w zasadniczej formie (rezydentura), czy w trybie pozarezydenckim. Choć analizowane prawo przysługuje znacznie szerszej kategorii podmiotów, dalsze rozważania będą skoncentrowane na sytuacji lekarza wykonującego zawód na podstawie stosunku pracy.

Jak wynika z powyższej regulacji, udzielenie urlopu szkoleniowego następuje w określonym celu, którym jest umożliwienie przygotowania oraz przystąpienia do PES. Z wnioskiem kierowanym do dyrektora Centrum Egzaminów Medycznych (CEM) może wystąpić lekarz, który ukończył przedostatni rok szkolenia specjalizacyjnego, uzyskał potwierdzenie zakończenia szkolenia specjalizacyjnego albo decyzję o uznaniu równorzędności dotychczasowego dorobku naukowego i zawodowego lekarza (art. 16rb ust. 1 u.z.l.). Składa się go w terminie do dnia 31 lipca każdego roku dla sesji jesiennej albo do dnia 31 grudnia każdego roku dla sesji wiosennej (art. 16rb ust. 5 u.z.l.). Państwowy Egzamin Specjalizacyjny odbywa się dwa razy do roku, w miejscach ustalonych przez dyrektora CEM (art. 16rc ust. 1 u.z.l.). W przypadku każdej ze specjalizacji zasadniczo obejmuje on dwie części (testową oraz ustną), których kolejność określa dyrektor CEM (art. 16rc ust. 2 u.z.l.).

Z założeń analizowanej postaci urlopu szkoleniowego wynika konieczność jego udzielenia przed datą przystąpienia do egzaminu, choć jednocześnie nie musi to być okres przypadający bezpośrednio przed nim. Mając na uwadze złożoną konstrukcję PES (jak wspomniano składa się on z dwóch części, odbywających się w różnych dniach) warto podkreślić, że urlop jest udzielany na egzamin jako całość, a nie osobno na poszczególne jego części. Precyzując cel udzielenia urlopu, czyli przygotowanie i przystąpienie do egzaminu ustawodawca połączył oba te elementy spójnikiem koniunkcji. Wnioskować można zatem, że do skorzystania z niego nie wystarczy aktywność obejmująca wyłącznie przygotowanie do PES. Etap ten musi być powiązany z drugą składową w postaci przystąpienia do egzaminu, stanowiąc środek do osiągnięcia tego celu. W mojej ocenie można natomiast udzielić urlopu szkoleniowego tylko na dni, w któ-

rych wyznaczono egzamin, jeśli lekarz wystąpi z wnioskiem o takiej treści.

Kształt regulacji przewidzianej w art. 16s ust. 2 u.z.l. przesądza o ciąży na pracodawcy obowiązku udzielenia lekarzowi urlopu szkoleniowego w celu przygotowania oraz przystąpienia do PES. Z brzmienia ustawy zawodowej wynika także brak ustanowienia ograniczeń co liczby podejść do PES. W razie uzyskania wyniku negatywnego kolejny raz do PES można przystąpić w następnej sesji egzaminacyjnej (art. 16w ust. 2 u.z.l.). W takiej sytuacji lekarzowi ponownie powinien zostać udzielony urlop szkoleniowy, jeśli zwróci się z takim wnioskiem. Co istotne, skorzystanie z analizowanego uprawnienia nie zostało ograniczone do danego roku kalendarzowego. Mając na uwadze brak określonego przedziału czasowego, urlop szkoleniowy w pełnym wymiarze może zatem zostać udzielony dwa razy w tym samym roku kalendarzowym. Stanie się tak, jeśli uprawniony lekarz przystąpi do egzaminu w sesji wiosennej oraz w sesji jesiennej danego roku. Należy jednak pamiętać, że w myśl art. 16s ust. 4g u.z.l. osoba zdyskwalifikowana nie może podejść do PES w najbliższej sesji egzaminacyjnej od dnia dyskwalifikacji⁶, a ponadto zgłoszenie do PES po raz trzeci i kolejny (niezależnie od przyczyn) wiąże się z koniecznością wniesienia opłaty za przystąpienie do egzaminu. Z wykładni celowościowej regulacji dotyczącej tej postaci urlopu szkoleniowego wynika, że prawo to przysługuje lekarzowi niezależnie od miejsca wykonywania zawodu, stanowiąc w tym zakresie obowiązek każdego pracodawcy. Tytułem przykładu, gdy lekarz jest zatrudniony jako nauczyciel akademicki na uczelni (prowadząc ze studentami zajęcia z zakresu nauk podstawowych) i dodatkowo realizuje szkolenie specjalizacyjne w określonej dziedzinie medycyny w trybie pozarezydenckim, jego pracodawca ma obowiązek udzielenia mu urlopu szkoleniowego.

W powyższym kontekście warto wspomnieć o regulacji dotyczącej modyfikacji systemu kształcenia specjalizacyjnego i wprowadzenia nowego egzaminu – Państwowego Egzaminu Modułowego (PEM), która miała wejść w życie 1 stycznia 2023 r. (art. 1 pkt 37 ustawy z 16 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2020 r., poz. 1291). Przewidywała ona bowiem dodatkową podstawę do skorzystania z płatnego urlopu szkoleniowego przez lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne w ramach danej dziedziny w celu przystąpienia do PEM. Za czas urlopu szkoleniowego w wymiarze 2 dni w roku kalendarzowym lekarz miał zachować prawo do wynagrodzenia. Kształt zasygnalizowanej regulacji związanej z urlopem na przystąpienie do PEM był analogiczny do przepisów dotyczących PES. Należy jednak podkreślić, że art. 1 pkt 37 ustawy z 16 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 1291) został uchylony przez art. 13 pkt 1 lit. a ustawy z 16 listopada 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 2770), który wszedł w życie z dniem ogłoszenia, czyli 27 grudnia 2022 r.

Urlop szkoleniowy na odbycie szkolenia specjalizacyjnego

Jak już wcześniej wspomniano, szkolenie specjalizacyjne zasadniczo odbywa się w trybie rezydentury. Jedynie na wniosek lekarza jego realizacja może przebiegać w innej formie. W treści art. 16h ust. 2 u.z.l. wymieniono postaci odbywania szkolenia w trybie pozarezydenturkim, w ramach wolnych miejsc szkoleniowych. Wśród nich wskazano między innymi na możliwość realizacji szkolenia specjalizacyjnego na podstawie płatnego urlopu szkoleniowego (na co wskazuje treść art. 16oa ust. 2 pkt 2 u.z.l.). Ustawodawca przewidział w tym zakresie następujące rozwiązania: płatny urlop szkoleniowy udzielany pracownikowi na czas trwania szkolenia specjalizacyjnego oraz umowa o szkolenie zawarta z jednostką akredytowaną (art. 16h ust. 2 pkt 2 u.z.l.), umowa o pracę zawarta z innym podmiotem niż podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne, zapewniająca realizację części programu specjalizacji w zakresie samokształcenia, szkolenia i uczestniczenia w wykonywaniu oraz wykonywanie ustalonej liczby określonych zabiegów lub procedur medycznych, pełnienie dyżurów medycznych, które lekarz jest obowiązany pełnić w czasie realizacji programu specjalizacji w czasie pracy dopuszczonym przepisami o działalności leczniczej i płatne urlopy szkoleniowe udzielane pracownikowi na czas niezbędny do zrealizowania pozostałej części programu w podmiocie prowadzącym szkolenie specjalizacyjne lub odpowiednio w podmiocie prowadzącym staż kierunkowy (art. 16h ust. 2 pkt 3 u.z.l.), a także poszerzenie zajęć programowych kształcenia w szkole doktorskiej o program specjalizacji odbywanej w tej samej jednostce zgodny z zakresem tego kształcenia i w ramach udzielonego płatnego urlopu szkoleniowego albo urlopu bezpłatnego i umowy o szkolenie specjalizacyjne zawartej z jednostką akredytowaną, a po ukończeniu kształcenia w trybie określonym w ust. 1 lub ust. 2 pkt 1–4 (art. 16h ust. 2 pkt 5 u.z.l.). Mając zatem na uwadze powyższe, urlop szkoleniowy stanowi również rozwiązanie służące realizacji szkolenia specjalistycznego w ramach trybu pozarezydenturkiego.

Urlop szkoleniowy w celu realizacji doskonalenia zawodowego

Jak wspomniano na wstępie, poza kształceniem podyplomowym, ustawiczny rozwój zawodowy obejmuje także doskonalenie zawodowe. Celem, do którego zmierza realizacja wymogu stałej aktualizacji oraz pogłębiania kwalifikacji zawodowych jest zagwarantowanie należytej jakości świadczeń udzielanych przez lekarzy (Rączka, 2015). W świetle art. 18 ust. 1 u.z.l. doskonalenie zawodowe ujęte zostało jako prawo oraz obowiązek lekarza. Ponadto powinnoś permanentnego uzupełniania i doskonalenia wiedzy oraz umiejętności zawodowych podkreślono także wśród zasad postępowania w praktyce lekarskiej w ramach art. 56 Kodeksu Etyki Lekarskiej. Również w orzecznictwie zwrócono uwagę na obowią-

zek podnoszenia przez lekarza kwalifikacji zawodowych, traktując jego niedopełnienie w kategorii winy. Z uzasadnienia jednego z wyroków SN wynika, że: *na lekarzu, jak na każdym profesjonalście, spoczywa obowiązek kompetencji i obowiązek udzielania informacji. Chodzi przy tym o kompetencje rzeczywiste, merytoryczne, a nie jedynie formalne, zaś obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz śledzenia postępów nauki i techniki medycznej wynika wprost z art. 18 ustawy o zawodzie lekarza oraz art. 55 kodeksu etyki lekarskiej. Ignorancja w tym zakresie stanowi winę lekarza* (wyrok SN z 13 października 2005 r., IV CK 161/05, OSP 2006, Nr 6, poz. 71). Dopełnieniem analizowanego obowiązku będzie zrealizowanie wskazanych form zarówno w ramach doksztalcenia, jak i samokształcenia. Pierwsze z tych pojęć obejmuje wszelkie postaci podnoszenia formalnych kwalifikacji zawodowych, kończące się uzyskaniem odpowiedniego świadectwa lub dyplomu, zaś drugie określa pozostałe, nieformalne metody podnoszenia kwalifikacji, podejmowane z inicjatywy samego lekarza takie jak między innymi udział w pracach towarzystw naukowych (Rączka, 2015). Mając na uwadze powyższe, dopełnienie obowiązku doskonalenia zawodowego lekarza może przybrać różnorodną postać. Kompetencję do doprecyzowania sposobu jego realizacji powierzono ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Lekarskiej. Na podstawie art. 18 ust. 9 u.z.l. wydano rozporządzenie Ministra Zdrowia z 21 lutego 2022 r. w sprawie sposobu dopełnienia obowiązku doskonalenia zawodowego lekarzy i lekarzy dentystów (Dz.U. poz. 464), które weszło w życie 1 marca 2022 r. Wśród form doskonalenia wymieniono przykładowo udział w kursie medycznym krajowym lub zagranicznym nieobjętym programem odbywanej specjalizacji, uzyskanie stopnia naukowego doktora, doktora habilitowanego lub tytułu profesora w zakresie nauk medycznych, autorstwo lub współautorstwo artykułu opublikowanego w fachowym czasopiśmie medycznym czy też indywidualną prenumeratę czasopisma medycznego. Ponadto za równoważne z otrzymaniem 50 punktów edukacyjnych uważa się odbycie każdego roku szkolenia specjalizacyjnego. Za dopełnienie obowiązku doskonalenia zawodowego uznaje się uzyskanie przez lekarza określonej liczby punktów edukacyjnych (200) w każdym następującym po sobie okresie rozliczeniowym (48 miesięcy). Punkty edukacyjne zgromadzone ponad liczbę określoną w rozporządzeniu nie podlegają przeniesieniu na kolejny okres.

Natomiast jedynie lekarzom zatrudnionym na podstawie stosunku pracy przeznaczone jest rozwiązanie przewidziane w art. 18 ust. 5 u.z.l. Zgodnie z powołaną regulacją urlop szkoleniowy umożliwiający realizację doskonalenia zawodowego przysługuje na wniosek lekarza zatrudnionego na podstawie stosunku pracy, który nie odbywa w danym roku kalendarzowym szkolenia specjalizacyjnego. Wymiar urlopu wynosi do 6 dni roboczych rocznie, a jego termin uzgadnia się każdorazowo z kierownikiem jednostki organizacyjnej. Dodatkowo lekarz powinien przedstawić kierownikowi dokument

potwierdzający udział w doskonaleniu zawodowym. Urlop szkoleniowy jest płatny według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy⁷. Istotną przesłanką jego udzielenia jest ustalenie terminu urlopu z kierownikiem podmiotu leczniczego. Powinność ta wynika z konieczności zapewnienia przez pracodawcę prawidłowego i niezakłóconego przebiegu procesu pracy w czasie, gdy lekarz będzie realizował obowiązek doskonalenia zawodowego. Warto nadto podkreślić, że zgodnie z treścią art. 18 ust. 8 u.z.l. kierownik podmiotu leczniczego, w którym lekarz wykonuje zawód powinien umożliwić mu realizację doskonalenia zawodowego. W porównaniu do regulacji ogólnej kodeksowej dotyczącej urlopu szkoleniowego, przesłanki udzielenia tego urlopu nie stanowi wymóg, by podniesienie kwalifikacji następowało z inicjatywy pracodawcy czy za jego zgodą. Wszelkie ustalenia mają dotyczyć wyłącznie terminu realizacji powyższego uprawnienia. W myśl art. 18 ust. 7 u.z.l. koszty doskonalenia zawodowego może pokrywać lekarz, podmiot leczniczy, w którym lekarz wykonuje zawód, okręgowa izba lekarska, Naczelna Izba Lekarska, Wojskowa Izba Lekarska lub podmiot organizujący szkolenie z zakresu doskonalenia zawodowego.

Podsumowując udzielenie urlopu szkoleniowego następuje w celu zrealizowania przez lekarza obowiązku doskonalenia zawodowego, który obejmuje odnawianie, aktualizację oraz pogłębianie kwalifikacji zawodowych przy uwzględnieniu postępu technicznego i medycznego. Choć powinność ta obejmuje wszystkich lekarzy, niezależnie od formy prawnej wykonywania zawodu⁸, to preferencyjne warunki jego realizacji dotyczą wyłącznie lekarza zatrudnionego na podstawie stosunku pracy. Brzmienie art. 18 u.z.l. stanowi bowiem przejaw korzystniejszej sytuacji prawnej lekarza pozostającego w zatrudnieniu pracowniczym w porównaniu do osób wykonujących ten zawód medyczny na podstawie zatrudnienia niepracowniczego.

W kontekście doskonalenia zawodowego warto przypomnieć, że wśród form realizowania tego obowiązku wymienione zostało również uzyskanie stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego w zakresie nauk medycznych, udział w krajowym lub zagranicznym kongresie lub zjeździe, krajowej lub zagranicznej konfe-

rencji, krajowym lub zagranicznym sympozjum naukowym, odbycie praktyki klinicznej w krajowym lub zagranicznym ośrodku specjalistycznym czy też wykład lub doniesienie w formie ustnej lub plakatowej na kursie medycznym, kongresie, zjeździe, konferencji lub sympozjum naukowym krajowym lub zagranicznym. Podstawy udzielania płatnych urlopów naukowych, pozwalających na realizację powyższych celów, uregulowano nadto w ustawie z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 574 ze zm.). Z uwagi na ramy przedmiotowe artykułu kwestie te nie będą poddane analizie. Wspomnieć jedynie należy w tym miejscu, że w zakresie urlopów naukowych ustawodawca rozróżnia sytuację prawną pracownika w zależności od posiadania przez niego statusu nauczyciela akademickiego lub pracownika naukowego⁹, czy też jego braku¹⁰. Powołane normy mają charakter *lex specialis* w stosunku do regulacji art. 102–103⁶ k.p. normującej podnoszenie kwalifikacji zawodowych (Lekston, 2020).

Uwagi końcowe

Z zawodem lekarza immanentnie wiąże się ustawiczny rozwój zawodowy stanowiący gwarancję wykonywania go z należytą starannością. Powyższe pozostaje w korelacji z prawem pacjenta do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej¹¹. Zarówno nabywanie nowych umiejętności, jak i bieżące aktualizowanie posiadanej już wiedzy czy kompetencji wymaga wprowadzenia odpowiednich rozwiązań legislacyjnych służących ich realizacji przez lekarza. Ogólną instytucją pozwalającą na urzeczywistnienie poczynionych założeń jest płatny urlop szkoleniowy, umożliwiający uwzględnienie różnorodnych form realizacji ustawicznego rozwoju zawodowego.

Analizując tytułową problematykę warto mieć na względzie, że podstawy udzielenia urlopu szkoleniowego lekarzowi wykonującemu zawód na podstawie stosunku pracy wynikają nie tylko z regulacji k.p., ale również z przepisów szczególnych czyli ustawy zawodowej. Przewidziane w polskim ustawodawstwie postaci urlopu szkoleniowego dla lekarzy-pracowników zasadnie obejmują zarówno etap kształcenia podyplomowego, jak i doskonalenia zawodowego.

Przypisy/Notes

¹ Zob. obowiązek stałego aktualizowania swojej wiedzy oraz umiejętności zawodowych przez pielęgniarki i położne (art. 61 ust. 1 ustawy z 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 551 ze zm.), obowiązek farmaceutów w zakresie ustawicznego rozwoju zawodowego przez aktualizację wiedzy i umiejętności zawodowych (art. 43 ust. 1 ustawy z 10 grudnia 2020 r. o zawodzie farmaceuty, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 184 ze zm.).

² Brzmienie tytułu rozdziału 3 nadane ustawą z 16 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 1291).

³ Por. art. 3 ust 1b u.z.l, dodany ustawą z 16 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 1291), która weszła w życie 8 sierpnia 2020 r.

⁴ Podstawy udzielenia lekarzowi urlopu związanego z doskonaleniem zawodowym znajdują się również w innych aktach prawnych, przykładowo w ustawie z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 574 ze zm.). Znajdzie ona zastosowanie w sytuacji, gdy lekarz zatrudniony w podmiocie leczniczym jednocześnie pozostaje pracownikiem naukowym.

⁵ Czas trwania tego urlopu jest tożsamy jak w przypadku urlopu szkoleniowego dla pracownika przystępującego do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu zawodowego (art. 103² § 1 pkt 3 k.p.). Jednakże przesłanki jego udzielania zostały ukształtowane w odmienny sposób.

⁶ Zob. art. 16s ust. 4b i 4c u.z.l., zgodnie z którym podstawą dyskwalifikacji stanowi naruszenie przez zdającego podczas zdawania PES zakazu korzystania z pomocy naukowych i dydaktycznych czy urządzeń służących do kopiowania oraz przekazywania i odbioru informacji lub rozwiązywanie testu niesamodzielnie.

⁷ Por. art. 172 k.p. Szczegółowe zaś zasady ustalania i obliczania wynagrodzenia za czas urlopu określono w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. z 1997 r., nr 2, poz. 14).

⁸ Zob. art. 18 ust. 3 u.z.l., w którym ustawodawca wprowadził wyłączenia podmiotowe z dopełnienia tego obowiązku dla lekarza odbywającego staż podyplomowy, przebywającego na urlopie macierzyńskim albo będącego na zwolnieniu lekarskim z powodu choroby przekraczającej łącznie 50% okresu rozliczeniowego.

⁹ Por. art. 130: *Rektor może udzielić nauczycielowi akademickiemu:*

1) posiadającemu co najmniej stopień doktora, w okresie 7 lat zatrudnienia w danej uczelni – płatnych urlopów naukowych w łącznym wymiarze nieprzekraczającym roku w celu przeprowadzenia badań; przykładowo badania te mogą mieć na celu osiągnięcie określonego stopnia naukowego (np. doktora habilitowanego) – KMZ.

2) przygotowującemu rozprawę doktorską – płatnego urlopu naukowego w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy;

3) płatnego urlopu w celu odbycia za granicą kształcenia, stażu naukowego albo dydaktycznego, uczestnictwa w konferencji albo uczestnictwa we wspólnych badaniach naukowych prowadzonych z podmiotem zagranicznym na podstawie umowy o współpracy naukowej;

4) płatnego urlopu w celu uczestnictwa we wspólnych badaniach naukowych prowadzonych z Centrum Łukasiewicz lub instytutem Sieci Łukasiewicz.

¹⁰ Por. art. 196: 1. Pracownikowi niebędącemu nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym przysługuje, na jego wniosek:

1) urlop na przygotowanie rozprawy doktorskiej lub na przygotowanie się do obrony rozprawy doktorskiej, udzielany w terminie uzgodnionym z pracodawcą, w wymiarze 28 dni (roboczych), które w rozumieniu odrębnych przepisów są dla tego pracownika dniami pracy, oraz

2) zwolnienie od pracy na obronę rozprawy doktorskiej.

2. Za okres urlopu oraz zwolnienia od pracy pracownikowi przysługuje wynagrodzenie ustalane jak za urlop wypoczynkowy.

Art. 223 I. Pracownikowi niebędącemu nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym, na którego wniosek zostało wszczęte postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, przysługuje na jego wniosek zwolnienie od pracy na uczestnictwo w kolokwium habilitacyjnym.

2. Za okres zwolnienia od pracy pracownikowi przysługuje wynagrodzenie ustalane jak za urlop wypoczynkowy.

¹¹ Zob. art. 6 ustawy z 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 849 ze zm.).

Bibliografia/References

Banaszczyk, Z. (2018). Formy prowadzenia działalności leczniczej. W: Safjan M. & Bosek L. (Red.), *System prawa medycznego, t.1: Instytucje prawa medycznego* (s. 672–673). C.H. Beck.

Dąbek, A. (2022). Komentarz do art. 16 oa. W: E. Zielińska (Red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Komentarz*. Lex.

Lekston, M. (2020). Komentarz do art. 196. W: Baran K. W. (Red.), *Akademickie prawo zatrudnienia. Komentarz*. Lex.

Rączka, G. (2015). Komentarz do art. 18. W: Ogiegło L. (Red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Komentarz*. Legalis.

Włodarczyk, M. (2020). Komentarz do art. 102. W: Baran K. (Red.), *Kodeks pracy. Komentarz. Tom I. Art. 1–113*. Lex.

Dr Katarzyna Maria Zoń, doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Komunikacji Społecznej (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Filia we Wrocławiu). W pracy naukowej zajmuje się problematyką prawa medycznego, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień udzielania świadczeń zdrowotnych osobom małoletnim, praw i obowiązków osób wykonujących zawody medyczne, a także udzielania świadczeń zdrowotnych w modelu telemedycyny. Autorka ponad dwudziestu publikacji, w tym monografii pt. *Cywilnoprawne uwarunkowania udzielania przez lekarza świadczeń zdrowotnych w modelu telemedycyny w prawie polskim* (C.H.Beck, 2022). Stypendystka międzynarodowego programu z zakresu europejskiego prawa prywatnego (*Programme in European Private Law for Postgraduates*). Beneficjentka konkursu Narodowego Centrum Nauki (MINIATURA 5).

Dr Katarzyna Maria Zoń, Doctor of Law, assistant professor at the Faculty of Law and Communication in Wrocław (SWPS University of Social Sciences and Humanities). The subject of her research interests is the issues of medical law, particularly providing health services for minor patient, medical professionals' rights and obligations and providing healthcare services by a physician through telemedicine. Author of more than twenty publications, including the monograph entitled: *The Civil Law Environment for Providing Healthcare Services by a Physician through telemedicine in Polish Law* (2022). She was a participant in the *Programme in European Private Law for Postgraduates*. Also, she received funding under the National Science Centre's competition (MINIATURA 5).